

door Richard van de Velde

Dorpsplein in Ingen in 1934.

Bommenregen tijdens inundatie Betuwe

Wilhelmina Post was de dochter van de Tielse kleermaker Hendrik Willem Post en Petronella Vermeer uit Wadenhoij. De in Tiel geboren voormalige dienstbode Wilhelmina trouwde op 6 juni 1942 in stilte met de Liendense timmerman Geert van Doorn en woonde op de Dorpsstraat 26 in Lienden. Ze waren ingetrouwd bij de ouders van Gerard. Zijn vader was slager. Mien gaf les op de zondagschool en had een zacht karakter. Op 3 januari 1945 werd de 27-jarige Mien slachtoffer van een beschieting in haar straat. Terwijl ze aan het aardappelschillen was, werd ze binnenshuis door granaatscherven getroffen en overleed ter plaatse. Op het moment van overlijden was zij vijf maanden in verwachting van haar eerste kind.

Martinus Johannis Zaaier was getrouwd met Elisabeth van Woerkom en woonde met zijn gezin in het buurtschap Aalst op de Burgemeester Houtkoperweg 39. De 59-jarige Martinus Zaaier was op 5 januari 1945 met zijn buurjongen Johannes van Ingen op de fiets op weg naar Eck en Wiel om onderzoek te zoeken. Zijn grote gezin moest evacueren vanwege de gevechten in Kesteren/Opheusden en/of vanwege de inundatie. 's Morgens om 10 uur zijn ze samen op de oude Rijndijk (een zgn. 'slaperdijk') in de bocht van de Oudsmidsestraat/begin Burgemeester Houtkoperweg, ter hoogte van de boerderij Anna's Hoeve slachtoffer geworden van een beschieting. De buurjongen bleef daarbij ongedeerd, maar Martinus overleed aan zware verwondingen in zijn onderbuik. Hij werd vrijwel meteen van de plaats des onheils overgebracht naar de oude begraafplaats aan de Oudsmidsestraat te Lienden. 's Middags om 16.00 uur is hij daar nog begraven. Er is nooit een grafsteen op zijn graf geplaatst.

Bart Berendsentrouwde op 18 mei 1921 in Maurik op 25-jarige leeftijd met de twee jaar jongere Johanna Vonk. In 1927 stierven Barts ouders kort na elkaar, waardoor zijn

jongste broer Chris bij hen aan de Rijnbandijk in Eck en Wiel kwam wonen. Enkele jaren later namen zij ook een pleegdochter Annie in huis. Bart was eerst werkzaam als spoorwegbeambte, maar werd later landbouwer. Op 16 februari 1945, tijdens de tweede inundatie, wilde hij met zijn zelfgemaakte vaartuig melk brengen naar het provisorisch ziekenzaaltje naast de pastorie van de kerk in Eck en Wiel. Op dat moment werd daar zijn ziekelijke vrouw verpleegd. Toen hij door een boomgaard aan De Dreef in Eck en Wiel roeide, sloeg een V1 in en maakte een einde aan zijn leven. Het enige wat toen van hem werd teruggevonden was een pet met een scherf erin. Toen het water eind februari weer gezakt was, vond met zijn stoffelijk overschot. Bart is begraven op de Oude Algemene Begraafplaats in Eck en Wiel.

De Luftwaffe was in 1944 in staat ver verwijderde doelen te bombarderen door gebruik van de V-1. Deze van oorsprong Franse uitvinding werd veelvuldig afgevuurd vanaf de Franse kust richting Engeland en dan met name Londen en de grote industriesteden. Nadat vanaf juni 1944 Frankrijk door de geallieerden werd veroverd, lanceerden de Duitsers de vliegende bommen o.a. vanuit Overijssel en hadden ze als einddoel Londen, Antwerpen en Brussel.

In de periode 1944-1945 gingen de 'Vliegende bommen' in talrijke hoeveelheden over de Betuwe. Het waren een soort onbemande vliegtuigen, die zich op instrumenten en met de vlam in de staart ronkend voortbewogen. Het toestel was uitgerust met een explosieve lading in de neus en vloog door middel van een primitieve straalmotoraandrijving en een simpel geleidingssysteem op eigen kracht naar zijn doel. Op een vooraf ingesteld tijdstip of als de brandstof op was, stopte de motor en dook de raket omlaag, waarna bij de inslag de springkop explodeerde. Vanwege

het kenmerkende pruttelende geluid dat de motor maakte, kreeg hij van de Amerikanen de bijnaam buzz-bomb. De Britten noemden hem doodlebug, naar een groot zometend Australisch insect. Het waren voor die tijd moderne wapens, maar ze waren niet erg betrouwbaar. Zolang de motor bleef pruttelen was er weinig aan de hand. Zo niet dan, dan was het wachten op de grote klap. Vooral 's nachts leverde dat angstige momenten op.

De ouders van Liendenaar Gerrit van Ewijk waren landarbeider Jan van Ewijk en Christina A. Briennes. Gert was, evenals zijn broers Christiaan en Jan, vrijgezel.

De 60-jarige Jan Kwint uit Lienden was getrouwd met Hendrina van Guiliik en samen hadden ze vier kinderen: Hendrika (1911), Cornelia (1913), Adrianus (1918) en Janna (1921). Het gezin woonde in de buurtschap de Gansert in Ingen.

Tijdens de tweede inundatie was Gerrit met zijn broers en Jan met zijn gezin geëvacueerd naar de hoger gelegen dorpskern van Ingen. Jan en zijn gezin woonden hier op het Dr. A.C. Holplein zolang bij hun oudste dochter Hendrika, die was getrouwd met bakker Jos van Tintelen. Op 27 februari 1945 keerde Jan net terug van een wandelingetje met zijn kleindochter. Hij leverde het kind thuis af en ging nog even terug om buiten een praatje te maken met zijn 44-jarige dorpsgenoot Gert van Ewijk. Ze stonden nog maar net tegen een muur aangeleund, toen een granaat insloeg. Beiden waren op slag dood en werden begraven in Ingen.

Geert Quint uit Maurik was 31 jaar en getrouwd met Dirkje van Ledden. Samen hadden ze drie kinderen. Hij overleed op 25 maart 1945 om 12.30 uur in Echteld aan de gevolgen van een geallieerde beschieting vanuit Wamel en Leeuwen. Hij moest daar in de uiterwaarden van de Waal schuttersputjes graven voor de Duitsers. Een van de granaten ontplofte in de

Vlot post.

tuin van een huis, waar hij zolang verbleef.

In het archief van Buren vond Van de Velde nog een anoniem dagboek van een vrouw uit Echteld. Zij schreef over die bewuste 25 maart 1945 het volgende:

„Zondag 25 maart. Nachts veel schieten. Vanmorgen vielen er drie V1 hier vlakbij. Ramen dreunen, het is zoo griezelig. Het weer iets minder. De kerk in IJzendoorn het gehele dak er af, kijk zoo door de kerk heen. Overal vallen er veel granaten. Westervoort moet ook Engels zijn. Deventer ook heel erg gebombardeerd. H.M. in Brabant geweest. Wanneer zal zij eens weer in ons eigen land zijn, voorgoed, al zal het dan ook wel weer wat zijn, nu is het ook niets. Vanmiddag twaalf uur vreeselijk geweest in Echteld. Bij Sitters, die zelf in Zuid-Holland is, daar zaten bij hem mensen in huis, alle buiten, er kwam een granaat en trof zes mensen, alle dood, J. van Beem met vrouw en kind, Van Dijk de kapper uit Tiel, zijn vrouw zit in Rijswijk met drie kinderen, Van Vlaanderen en Quint. Van Beem een tweeling bleef er over, die waren in huis en nog meer. De mensen vluchtten er ook uit, vreeselijk was het. Avonds in de richting Echteld hevige branden. Heb zelf nog buiten gezeten. Je rilt ervan, zoo

LIENDEN - Tijdens de twee overstromingen in de winter van 1944-45 in deze contreien, werd er wel eens gekscherend gewaarschuwd dat je ook wel eens 'een bom op je pet kon krijgen'. Bart Berendsen uit Eck en Wiel overkwam dit letterlijk in februari 1945 toen een V1 bij zijn vaartuigje ontplofte. Twee weken later stond Gerrit van Ewijk in Ingen tegen een muurtje met Jan Kwint te praten, toen een granaat insloeg. Ze waren beiden op slag dood. Ook andere Betuwenaren werden slachtoffer van beschietingen. Gebeurtenissen waarvan alleen grafstenen nog stille getuigen zijn. Beusichemmer Richard van de Velde vertelt 'de ware toedracht'.

als ze overal schieten."

Enkele dagen hiervoor, op 21 maart 1945, raakte zijn 23-jarige dorpsgenoot Johan Tamboer door een geallieerde beschieting vanuit Wamel en Leeuwen tijdens dezelfde werkzaamheden in de uiterwaarden bij Echteld, ernstig gewond. Een van de granaten ontplofte in de kuil waar hij aan het werk was. Hij overleed een dag later in een ziekenhuis te Culemborg.

De ouders van Johan waren verzekeringsagent Andries. J. Tamboer en Maria E. Hartgers beiden afkomstig uit Rheden, maar verhuisden rond 1920 naar Maurik. Ze kregen samen zes kinderen, waarvan er vier op zeer jonge leeftijd al overleden.

Slechts beide grafstenen op de Algemene begraafplaats in Maurik herinneren nog aan deze twee jonge mannen. Dood zijn alleen zij die vergeten worden en dat is de reden waarom allen hier genoemd worden.

Heeft u informatie of foto's van deze of andere slachtoffers, neem dan contact op met Richard van de Velde, telnr. 0345-502583 of bezoek zijn website: www.oorlogsslachtoffersgemeenteburen.nl.